Het Neptunusbeeld boven de entree van Het Scheepvaarthuis (links) is een vroeg werk van Hildo Krop. *Foto: Jakob van Vliet*

EEN RIJK LEVEN MET WERKEN VOL SYMBOLIEK

In 2020 is het vijftig jaar geleden dat stadsbeeldhouwer Hildo Krop (1884-1970) in het harnas stierf. Met het themajaar Hildo Krop 2020 wordt stilgestaan bij de betekenis van Krop als kunstenaar en idealist.

Tekst: Bobby van Brussel

Begonnen als banketbakker in Steenwijk, slaat Hildo Krop in 1906 het pad van de kunsten in. Na opleidingen en stages krijgt zijn carrière in 1913 een vliegende start dankzij een prestigieuze opdracht voor Het Scheepvaarthuis aan de Amsterdamse Prins Hendrikkade.
Vanaf 1916 heeft hij veertig jaar lang een part-time betrekking bij de gemeente Amsterdam. Er verschijnen zoveel werken van zijn hand in het straatbeeld, dat het hem in 1956 de eretitel stadsbeeldhouwer oplevert.

Naast zijn werk voor de gemeente, voert Krop in eigen atelier opdrachten en vrij werk uit. Dit vergroot zijn zichtbaarheid binnen en buiten zijn stad.

In deze special laat een aantal betrokken organisaties zien waar het in het vieringsjaar Hildo Krop 2020 om draait. Initiator Louise de Blécourt, curator Amrâth Collectie: 'In het rijke leven van Hildo Krop ging het om meer dan alleen beeldhouwen. Daarvan getuigen zijn werken vol symboliek.'

Deze Hildo Krop 2020 special is mogelijk gemaakt door:
Grand Hotel Amrâth Amsterdam | Kentie en Partners Architekten BV | ARTZUID | Hildo Krop Museum | Vereniging Hendrick de Keyser | Kunstconsult – 20th century art | objects.

Programma:
Het volledige programma van Hildo Krop 2020 is te vinden op de website van ARTZUID: www.artzuid.nl

EEN VLIEGENDE START

Het Scheepvaarthuis aan de Prins Hendrikkade is een icoon voor Amsterdam. Het was indertijd een prestigieuze opdracht die op de voet werd gevolgd in binnen- en buitenland. Dat Hildo Krop bij de gevelversiering betrokken raakte zou hem geen windeieren leggen.

Tekst: Louise de Blécourt

Zes Amsterdamse scheepvaartmaatschappijen zochten een plek van historische betekenis. Hier vertrok de eerste Nederlandse expeditie per schip naar Oost Indië. Kavel voor kavel kochten zij op om hier hun Scheepvaarthuis te doen verrijzen.

EIGEN VORMENTAAL

Precies in die tijd was architect Joan van der Meij (1878-1949) op reis dankzij de Prix de Rome. Hij bracht een eigen vormentaal in baksteenbouw mee terug en dat was nou net waar de reders naar zochten.
Na deze reizen vestigde Van der Meij zijn architectenbureau in Amsterdam en werd in 1910 daarnaast 'aesthetisch adviseur' van de Gemeente Amsterdam. Prix de Rome-jurylid Antoon Derkinderen (1859-1925) stelde hem vervolgens voor aan de opdrachtgevers van Het Scheepvaarthuis.

In 1911 kreeg hij de opdracht en in 1912 was de bouwaanvraag gereed.

OP VOORSPRAAK VAN PIET KRAMER

Van der Meij, die zowel de artistieke als de financiële leiding over dit bijzonder ambitieuze bouwproject had, trok architecten en kunstenaars aan voor de inrichting en versiering. Onder hen oud-collega's Michel de Klerk en Piet Kramer.
Op voorspraak van Kramer werd Hildo Krop toegevoegd aan de beeldhouwersstaf van Hendrik van den Eijnde.
Ook in zijn functie bij de gemeente had Van der Meij extra handen nodig. Nadat eerst Kramer in gemeentelijke dienst kwam, met al snel een focus op bruggen, volgde niet veel later Hildo Krop voor de brugsculpturen. Zoals meer jonge kunstenaars had Krop met zijn opdracht voor Het Scheepvaarthuis een vliegende carrièrestart gemaakt.

ZEE-ELEMENTEN

Pas na oplevering van Het Scheepvaarthuis in 1916 kreeg het de stempel 'Amsterdamse School', omdat de stijl niet in een bestaand hokje paste. Het gebouw kreeg veel navolging, waardoor zee-elementen veelvuldig terugkomen als motieven in de Amsterdamse School.

Hildo Krop heeft aan het eerste en het tweede bouwdeel bijgedragen met gevelsculpturen. De groei die de kunstenaar doormaakte is daaraan goed af te lezen. Zijn consoleportretten uit de periode 1913-1916 zijn meer ingetogen en minder uitgewerkt dan die uit de periode 1926-1928 die veel expressiever zijn. Van zijn hand zijn ook de Schipper (stuurman) en Bootsman (matroos) evenals het loden beeld van Neptunus op de hoektoren. Zo ook de granieten plintversiering aan de Binnenkant met de letters 'T SCHEEPVAARTHUIS en een school vissen in de golven.

IMPULS VOOR DE BEELDHOUWKUNST

Dit werk was niet alleen voor Krop van grote betekenis voor zijn ontwikkeling. Door de verscheidenheid aan materialen en doordat Nederlandse beeldhouwers voor het eerst met luchtdrukhamers werkten gaf het ook een enorme impuls aan de ontwikkeling van de beeldhouwkunst, aldus Krop in 1969 in een interview.
Krop heeft veel van Van der Meij geleerd, vooral op het gebied van symboliek. Dat wordt onder meer zichtbaar in de symbolen in terracotta onder de ramen van de verschillende scheepvaartmaatschappijen. Van der Meij's ontwerpen verbeelden de vaarroutes en de gebieden waar de betreffende reders handel dreven. Krop werkte ze uit en realiseerde ze. Symboliek zou altijd een grote rol blijven spelen in zijn werk.

1 Entree Het Scheepvaarthuis met symbolen van terracotta onder de ramen; **2 en 3** Consoleportretten van Usselinx (ingetogen) en Mercator (expressief); **4** Granieten plintversiering met school vissen; **5** Schipper en Bootsman; **6** Symbool van de KWIM in terracotta.
Foto 1, 5: Floris Leeuwenberg. Foto 2, 3, 4, 6: Loek van Vlerken.

HILDO KROP 2020 ARRANGEMENT

Ervaar het iconische Scheepvaarthuis, en kom meer te weten over een van de meest veelzijdige kunstenaars van de Amsterdamse School. Boek een exclusief arrangement in dit Grand Hotel vol kunst en historie met:

- Ontvangst in de Bar Lounge
- Speciale Hildo Krop-rondleiding door een gids
- 3-gangen diner in de Bar Lounge

Kijk voor het Hildo Krop 2020 arrangement op: www.amrathamsterdam.com

BEELD BEPALEND IN ZUID

De rijkdom aan beeldhouwkunst in de openbare ruimte is gigantisch in Plan Zuid van Berlage. Wie oplet ziet overal beeldhouwkunst op straat. Hildo Krop eist een hoofdrol op, met werk dat er nooit zomaar staat.

Tekst: Bobby van Brussel

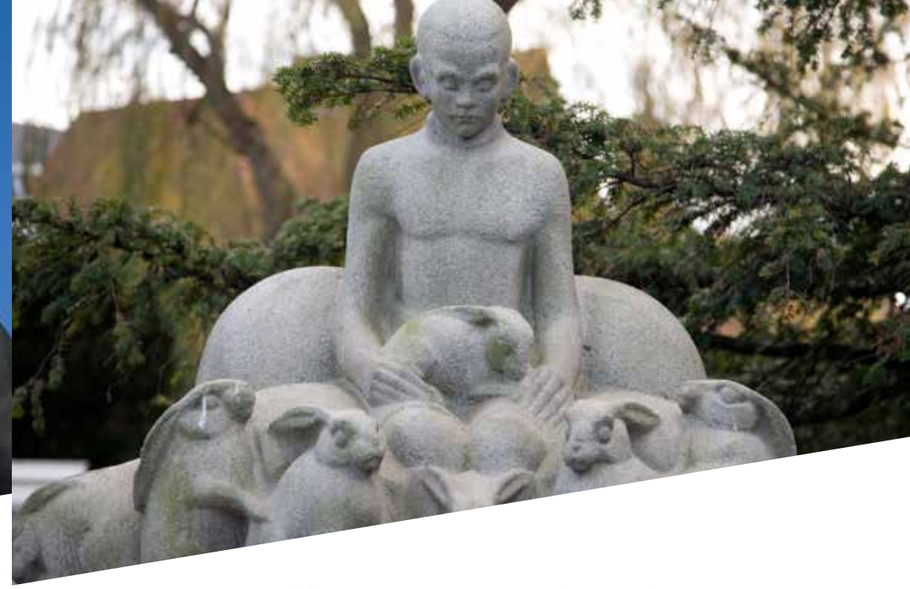

Begin 20ste eeuw had het opkomende socialisme een grote invloed op de vormgeving in Nederland. De strijd voor verbetering van de leefomstandigheden van arbeiders, leerplicht voor kinderen en algemeen kiesrecht leefden enorm in kunstenaarskringen. Ook de gruwelen van de Eerste Wereldoorlog ontgingen het neutrale Nederland niet. Dichters als Henriette Roland Holst en Herman Gorter waren pleitbezorgers van de socialistische gedachte dat kunst, maatschappij en kunstenaar onlosmakelijk met elkaar verbonden waren. Alles diende een groter wereldbeeld met een nieuwe visie op de gemeenschap. De kunstenaar moest zijn verantwoordelijkheid pakken en een bijdrage leveren om kunst onder de mensen te brengen.

KUNST VAN EN VOOR HET VOLK

Bij de stadsuitbreiding van Amsterdam lag er een kans om de beeldhouwkunst te revitaliseren en aan deze sociale taak voor kunstenaars invulling te geven. Met steun van wethouder Floor Wibaut kreeg architect Hendrik Berlage (1856-1934) in 1917 groen licht om zijn Plan Zuid vorm te geven. Hier kon de nieuwe moderne architectuur van de Amsterdamse School zich ontplooien. Berlage was een utopisch socialist, die een nieuw 'aards mensheidsideaal' in de architectuur zocht door het samengaan van alle beeldende kunstdisciplines in het bouwen van één groots Gesamtkunstwerk. Kunst was er naar zijn zeggen van en voor het volk, van en voor de gemeenschap.

VERBONDENHEID TUSSEN MENSEN EN DIEREN

Ook Hildo Krop was geïnspireerd door de socialistische gedachte. De verbondenheid tussen mensen onderling en mens en dier was zijn hoofdmotief. In Plan Zuid zijn beelden van Krop overvloedig aanwezig aan bruggen en gevels van openbare gebouwen; als beeldhouwer in dienst bij Publieke Werken was hij letterlijk en figuurlijk beeldbepalend. Krop trachtte de identiteit van een gebouw te verduidelijken en de sculptuur te integreren met de architectuur en de omgeving. In het begin was de architectuur een dwingend pantser, waarbij de beeldhouwkunst ondergeschikt was aan het bouwwerk. Maar in de loop der jaren gaan met name zijn 'brugbeelden' steeds meer op vrije sculpturen lijken en bouwt hij een oeuvre aan autonoom werk op.

HECHTE GEMEENSCHAP

'Krop heeft honderd jaar geleden de kunst meer op straat gebracht', zegt Cintha van Heeswijck, directeur van stichting Art Zuid die datzelfde doel nastreeft. 'Wij grijpen nu Hildo Krop 2020 aan om de bouwbeeldhouwkunst in Amsterdam Zuid in een historisch kader te plaatsen.' In gevelbeeldentours komen behalve Hildo Krop ook tijdgenoten aan bod, voor wie veel minder werk overschoot. Zij moesten het vooral hebben van de Amsterdamse School-architecten die werkten voor particuliere opdrachtgevers. Zo gaf architect Gerrit Jan Rutgers mooie opdrachten aan Antoon Rädecker, Jaap Kaas, Theo Vos, Frits van Hall en Han Wezelaar. Van Heeswijck: 'In de ideologie van deze expressionistische stroming behoorde kunst toe aan het volk. De leden verlangden naar een hechte gemeenschap. Beeldhouwkunst moest daarom prijken aan gebouwen, in plantsoenen, op pleinen en aan bruggen. In de huidige tijd van individualisme verdient deze periode van de Nederlandse geschiedenis daarom speciale aandacht.'

Boven: Beeldhouwwerken van Hildo Krop. **Links:** zijn krachtige portret van architect Hendrik Berlage op de Vrijheidslaan. **Midden en rechts:** twee brugbeelden bij het Muzenplein. **Onder:** Gevelbeelden van tijdgenoot Jaap Kaas op de Minervalaan.

HILDO KROP EN TIJDGENOTEN

De verrassende gevelbeeldentours van ARTZUID hebben behalve voor Hildo Krop ook oog voor werken die tijdgenoten uitvoerden voor fraaie particuliere gebouwen in Plan Zuid. Een kunsthistoricus leidt de wandelingen, die bovendien langs verschillende losstaande beelden gaan.

De kunsthistorische tours zijn te boeken via **www.artzuid.nl**

DE MYSTERIEUZE FAUN

Op de leuning van de brug over de Keizersgracht bij de Westertoren blaast een faun al 95 jaar zijn melodie. Een fluitende kop van een faun op een brug? Daar moet een betekenis achter zitten.

Tekst en foto's: Loek van Vlerken

Het was Hildo krop, de stadsbeeldhouwer van Amsterdam, die in 1924 deze indrukwekkende kop hakte. Vooral in zijn beginjaren, globaal van 1916 tot 1930, is de faun een belangrijk motief in zijn werk: in 25 beeldhouwwerken heeft deze mysterieuze figuur een hoofdrol. Ze zijn voornamelijk te vinden aan bruggen, scholen, wooncomplexen en openbare gebouwen in Amsterdam. Wat is hier de betekenis van?

PAN EN FAUNUS

Pan is de Griekse god van de herders. Hij heeft horens en het onderlijf van een bok. Hij is vooral bekend van de panfluit (Syrinx), vernoemd naar de nimf die hem ontsnapte door in riet te veranderen. Faunus is de Romeinse god van de natuur. Ook hij draagt horens. Zijn gevolg bestaat uit faunen: half geit, half mens, zowel mannelijk als vrouwelijk. De Griekse Pan en de Romeinse Faun worden vaak als een en dezelfde figuur gezien. Ook Hildo Krop gebruikt de begrippen Pan en Faun door elkaar.

BEWUSTWORDING VAN HET PROLETARIAAT

In de eerste jaren van de 20ste eeuw, gedurende zijn academietijd in Amsterdam, had Hildo Krop de grote tegenstellingen tussen arm en rijk gezien. Het arbeidersvolk leefde in bittere armoede. Van een hongerloontje moesten ze rond zien te komen; soms deelden meerdere gezinnen met veel kinderen één etagewoning. In 1912 schreef de dichter en politicus Herman Gorter een groot gedicht met de titel 'Pan'. In dit socialistische dichtwerk (uitgebreid in 1916) laat Gorter de Griekse God Pan zich ontpoppen tot een revolutionair die de strijdt aanbindt tegen het kapitaal. Hierdoor wordt er 'een nieuwe kracht' ontwikkeld met als resultaat: de nieuwe mens. Er zal geen honger meer zijn en er zal vrede heersen. Kortom, een paradijs op aarde. Dit werk van Gorter inspireerde de socialist - en later communist - Krop het faunenthema te gebruiken. Met zijn beeldhouwkunst wilde hij bijdragen aan het bewustwordingsproces van het proletariaat. Zijn Pan-figuren en faunen gaf hij vorm zoals dat eigenlijk al eeuwen gebeurde: een mensachtige figuur met hoorns, puntige oren, een krulstaartje en bokkenpoten. Maar dan in zijn eigen gestileerde handschrift.

IN HET HOL VAN DE LEEUW

Krop laat zijn faun veel handelingen verrichten. Op de brug Stadionweg-Hobbemakade worden de trekharmonica en de mandoline bespeeld. Bij de school in de Schermerstraat speelt hij fluit.

We zien hem ook de last van de hele wereld dragen op het spoorwegviaduct Spaarndammerstraat en hem zelfs letterlijk het kapitaal om zeep helpen, door het slangachtige monster een doodsteek toe te brengen, aan de gevel van het voormalige stadhuis in de Sint Agnietenstraat.
Behoorlijk brutaal was het van Krop om de faun een plaats te geven in het zeer luxe appartementencomplex Westhove aan De Lairessestraat en Jan van Goyenkade. Niet buiten, aan de gevel, maar binnen in het trappenhuis. Waar beter dan hier, in het hol van de leeuw, kon de faun zijn werk doen en de strijd aanbinden tegen het kapitaal. ●

2, 4-6: Faunen in het Amsterdamse straatbeeld: **2** Brug Stadionweg-Hobbemakade; **4** Voormalig stadhuis Sint Agnietenstraat; **5** Schoolgebouw Schermerstraat; **6** Brug Westermarkt-Keizersgracht.
1 Faunskop in trappenhuis appartementencomplex De Lairessestraat-Jan van Goyenkade
3 Faunen als motief in keramiek, uitgevoerd door ESKAF

DE FAUN IN HET WERK VAN HILDO KROP

In het Hildo Krop Museum in Steenwijk is tot najaar 2020 de tentoonstelling De faun in het werk van Hildo Krop te zien. Stukken uit eigen collectie, bruiklenen en foto's bieden een fraai overzicht van Krops faunen in beeldhouwwerk, keramische objecten, meubels en andere kunstvoorwerpen. In het bijbehorende fotoboek Faunen passeren alle beelden met deze natuurgod de revue. Te koop in de museumwinkel en de webshop.
www.hildokrop.nl

Hein Krop – vader van – werkte zich op van banketbakker tot wethouder en president-directeur van de **Eerste Steenwijker Aardewerkfabriek (ESKAF)**. Geen wonder dat het bedrijf in de jaren 20 decoratieve Amsterdamse School-plastieken uitbracht van zoon Hildo, die inmiddels een beroemd kunstenaar was. Deze **Menade** ontwierp hij rond 1920. De 'Menade' is een vrouwelijke nimf uit de Griekse mythologie - in dit geval met bokkenpoten en staart - die de god van de wijn, Dionysos, vergezelt en vereert
(h 23 x diam 9,5 cm.)

Na de Tweede Wereldoorlog werd **handgevormd keramiek uit eigen atelier** een belangrijke aanvulling op het monumentale werk van Hildo Krop. Dit sculptuurtje van een liggende vrouw maakte hij tussen 1946 en 1950 (h 4,5 x b 15 x d 6 cm.)

Wie in de jaren 50 en 60 een **nieuwjaarswens van Mien en Hildo Krop** ontving, had een prachtige houtsnede in handen. De teksten waren poëtisch of hadden een politieke lading. Ook in zijn houtsneden streed Krop voor een samenleving met meer gelijkheid en solidariteit
(16 x 23,5 cm.)

VERZAMEL WAARDIG

Naast zijn monumentale beelden maakte Hildo Krop ook kleiner werk. Zes verzamelwaardige objecten uit de verkoopcollectie van Kunstconsult.

Tijdens de Duitse bezetting weigerde de maatschappelijk en politiek betrokken Hildo Krop lid te worden van de Kultuurkamer en werd hij actief in het verzet.
De kunstwerken links, beide uit 1948, verwijzen naar de strijd, de bevrijding en de gevallenen. De met zeven reliëfpanelen versierde djatihouten dekenkist droeg Hildo op aan zijn geliefde echtgenote Mien (h 72 x b 170 x d 60 cm.) De unieke keramische urn, bestemd voor de urnenwand achter het Nationaal Monument op de Dam, kwam daar nooit terecht omdat Hildo het niet eens was met de plaatsing van grond uit Indonesië. (h 20, diam 17 cm.)

In 1925 werden verschillende ESKAF-ontwerpen van Hildo Krop bekroond met een gouden medaille op de **Exposition Internationale des Arts Décoratifs et Industriels Modernes** in Parijs. Hij maakte ongeveer zestig ontwerpen voor ESKAF, niet alleen sier- en gebruiksaardewerk, maar ook tegels en bouwornamenten, zoals deze **gres ajourtegel** (29 x 29 cm.)

Kunstconsult
20th century art | objects

Smederij 4 | 1185 ZR Amstelveen
T 020 3416476 | M 06 24960196

www.kunstconsult.nl

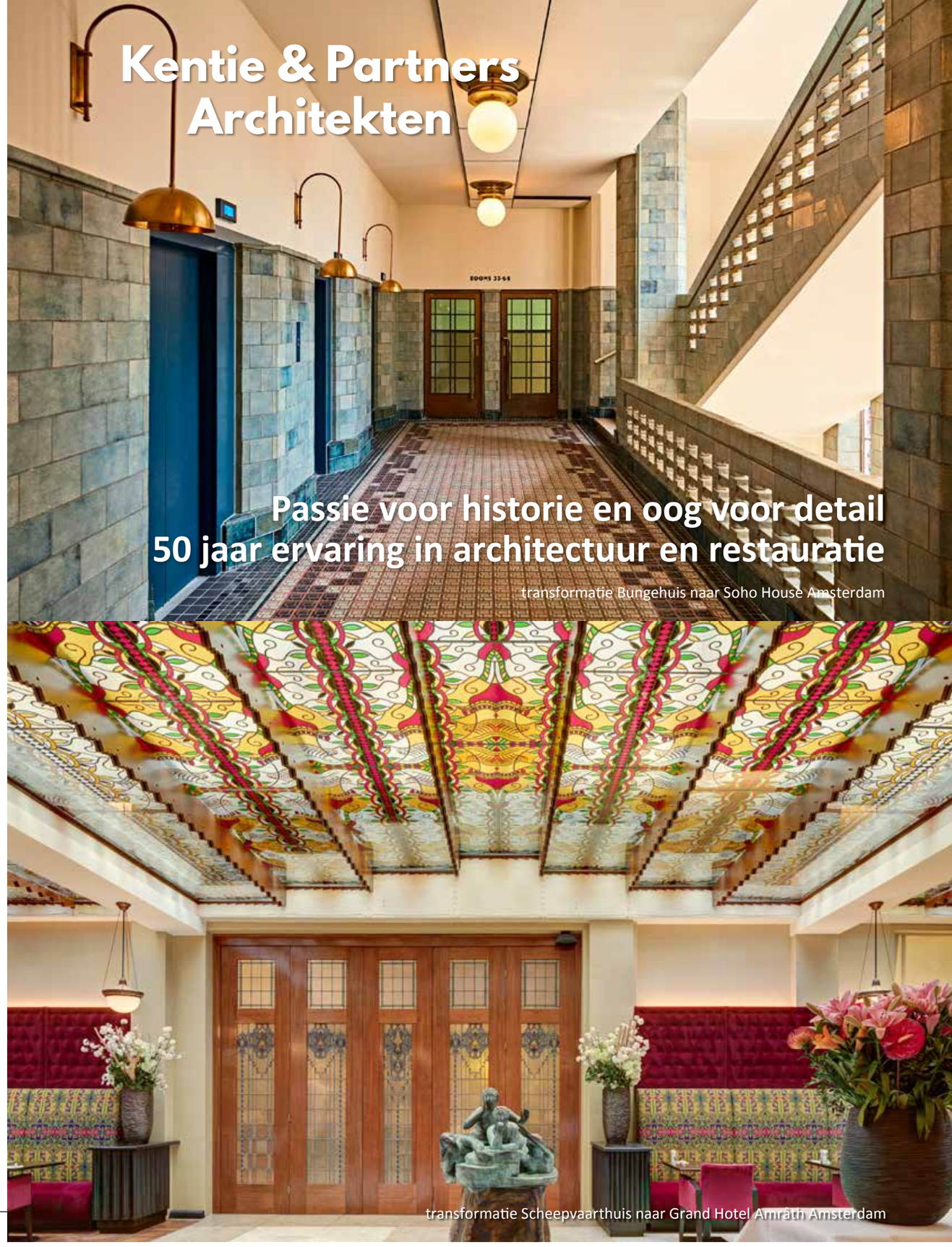

K+P Architekten 1/2wg

www.kentie-partners.nl I info@kentie-partners.nl I 020 6243556

Nieuw leven voor vroeg ontwerp Michel de Klerk

Een onopgemerkt huis aan de rand van de dorpskern van Uithoorn kwam afgelopen jaar onverwachts in het nieuws. Het markante pand aan de Thamerlaan was in desolate staat en stond dichtgetimmerd te koop als bouwkavel. Erfgoedorganisatie Heemschut trok aan de bel: volgens zeggen was dit het eerste ontwerp van de beroemde architect Michel de Klerk, een van de voortrekkers van de Amsterdamse School. Door aankoop redde Vereniging Hendrick de Keyser het huis van de sloop.

Tekst: Niek Smit en Wouter van Elburg

Over de opdrachtgevers, bouw en geschiedenis van het opmerkelijke woonhuis in Uithoorn, vermoedelijk gebouwd in 1911, was weinig bekend. Onderzoek in de archieven leverde verrassende feiten op.

Familiebanden

Vanaf 1900 werd de Thamerbinnenpolder ten noorden van het dorp bebouwd om ruimte te bieden aan de groeiende bevolking van Uithoorn. Een van de bouwkavels kwam in 1911 in bezit van de joodse diamantbewerker Jesaia Hamburger. Hij liet een vrijstaand huis ontwerpen door de toen nog vrij onbekende architect Michel de Klerk. De Klerk, net voor zichzelf begonnen, zal door familiebanden aan deze opdracht zijn gekomen. Zijn zus Elisabeth was getrouwd met Samson Hamburger, een broer van Jesaia. Zijn vader was net als Jesaia diamantbewerker.

Versoberde versie

Opmerkelijk genoeg werd het huis niet gebouwd onder toezicht van De Klerk. Het project werd kort voor de bouw uit handen gegeven aan de lokale aannemer-timmerman Herman van der Zijden en in versoberde versie uitgevoerd. Waarom De Klerk zelf niet bij de bouw betrokken was, is niet bekend. Mogelijk had hij het te druk met zijn eerste grote projecten in Amsterdam, zo was hij op dat moment bezig met de uitvoering van het Hillehuis. Wat de intenties van Hamburger met het huis in Uithoorn waren is ook niet geheel duidelijk. Anderhalf jaar na de bouw vertrok hij met zijn gezin naar Antwerpen en werd het huis verkocht. Hamburger en zijn vrouw werden in de Tweede Wereldoorlog gedeporteerd naar Auschwitz en zijn daar beiden omgekomen.
Het huis kende na hun vertrek verschillende eigenaren. Het werd enige tijd verhuurd en later bewoond door een lokaal zeer geliefde bloemenhandelaar.

Amsterdamse School

Het huis, oorspronkelijk met vrij uitzicht over de polder, raakte in de loop der tijd ingesloten door bebouwing maar bleef betrekkelijk goed bewaard. Met name het exterieur is zeer sprekend en inventief. Kenmerken van de Amsterdamse School tekenen zich hier al af, bijvoorbeeld de gevarieerde vormen, zoals de naar binnen springende hoek in de voorgevel met daarin de schoorsteen, het steil oplopende dak en de decoratieve houten dakgoot. Hoewel Van der Zijden het ontwerp heeft versoberd, vormt het huis toch een mooi vroeg voorbeeld van de ideeën van De Klerk. Het kan worden gezien als een voorloper van zijn later zo kenmerkende stijl, met expressief gebruik van baksteen, de abstracte, soms bijna geometrische vormen en de verfijnde decoratieve details. Hoewel het huis na enkele jaren leegstand en een recente brand zeer vervallen is – de redding had niet later moeten komen – bleven deze details duidelijk herkenbaar. Vereniging Hendrick de Keyser bereidt momenteel een restauratie voor die in 2021 gereed moet zijn. Het huis zal dan te huur worden aangeboden als woonhuis, een buitenkans voor liefhebbers van Michel de Klerk en de Amsterdamse School. ●

Linker pagina: 'Ontwerp voor een woonhuisje te Uithoorn', originele presentatietekening van Michel de Klerk, *collectie Nieuwe Instituut Rotterdam*; Het huis in 2019, in desolate staat en aangeboden als bouwkavel, *foto: Vereniging Hendrick de Keyser.*
Links, boven: Restanten van het interieur, *foto: Arjan Bronkhorst.*
Onder: Het huis zoals het er bijstond in 2011.

HISTORISCHE PANDEN BEWAREN

Vereniging Hendrick de Keyser, de nieuwe eigenaar van het Michel de Klerk-huis in Uithoorn, is een landelijk werkende monumentenorganisatie die tot doel heeft historische panden te bewaren voor het nageslacht. Na restauratie worden de panden verhuurd als woonhuis, kantoor, vakantiehuis ('Monument en Bed') of opengesteld als museumhuis. De vereniging is ook eigenaar van Museumhuis Rams Woerthe in Steenwijk, waar in het souterrain het Hildo Krop Museum zetelt.

www.hendrickdekeyser.nl

HILDO KROP 2020